

МАЛКИ БОГОВЕ

АО

TERRY PRATCHETT

SMALL GODS

copyright © Terry and Lyn Pratchett 1992

First published by Victor Gollancz Ltd, London

cover illustration copyright © Josh Kirby

DISCWORLD® is a trade mark registered by Terry Pratchett

All rights reserved.

Тази творба е художествено произведение. Описаните имена, персонажи, места и случки са продукт на въображението на автора. Всички изказвания, случки, описания, информация и материали от всякакъв друг вид, съдържащи се в произведението, са само и единствено с цел забавление и не трябва да се разчита на тяхната точност, нито да бъдат правени опити да бъдат възпроизведени, тъй като това може да доведе до наранявания. Всички права запазени. Никаква част от тази книга не може да бъде ползвана или възпроизвеждана без изричното знание и писменото позволение на издателя.

МАЛКИ БОГОВЕ

© Архонт – О, 2023

Всички права запазени.

Автор: © Тери Пратчет

Корица: © Джош Кирби

Превод: © Владимир Зарков

Редактор: Весела Петрова

Коректор: Милена Братованова, Ива Анастасова

Предпечат: Студиото на А

Издател: Архонт – О

Английска, второ издание

ISBN 978-954-422-129-4

ТЕРИ ПРАГЧЕТ

МАЛКИ БОГОВЕ

София, 2023

Да обърнем внимание на костенурката и Орела.

Костенурката е твар, която живее на земята. Няма как да живееш по-близо до земята, без да се заровиш в нея. Хоризонтът ѝ обхваща една педя от околността. И пъргавината ѝ стига да си хване някоя маруля. Оцеляла е, докато еволюцията преминавала покрай нея, преди всичко защото не е заплаха за никого и е трудно да я изядеш.

Ето го и орела. Създание на въздуха и висините, чийто хоризонт се простира чак до ръба на света. Зрението му е толкова остро, че може да забележи шмугването на някое дребно писукащо животинче от цял километър. Целият е сила и власт. Светкавична смърт с криле. Ноктите му са такива, че да превърне в основно ястие всичко по-малко от самия него и поне да си откъсне набързо мръвка от всяко по-голямо създание.

Орелът обаче е способен да седи с часове върху някой зъбер и да оглежда царствата земни, докато не забележи движение някъде далеч, и тогава започва да се съсредоточава, и още, и още върху малката черупка, която се търтри в хрусталака долу, в пустинята. Накрая *отскача...*

И след минута костенурката открива, че светът пропада под нея. За пръв път го вижда не от разстояние един пръст, а от цели петстотин стъпки, и симисли: „Какъв приятел ми е орелът!“.

Тогава орелът я пуска.

И почти винаги костенурката пада към смъртта си. Всички знаят защо го прави. Трудно е да се отърсиш от навик като притеглянето. Но никой не знае защо орелът го прави. Костенурката е вкусно ястие, но предвид необходимите усилия, за да я изядеш, на практика всичко останало е далеч по-подходящо за ядене. Просто орлите се кефят, когато торможат костенурките.

Разбира се, орелът не съзнава, че участва в много груба форма на естествения подбор.

Един ден някоя костенурка ще се научи да лети.

Историята се случва в пустинни земи, обогрени в кафеникави и портокалови отънъци. Кога започва и кога свършва, не е толкова лесно да се установи, но поне един от началните ѝ моменти е над линията на вечния сняг, на хиляди мили в планините около Главината*.

Един от най-упорито задаваните философски въпроси гласи: „Вдига ли шум падащо в гората дърво, ако няма кой да го чуе?“.

Това подсказва що за типове са философите, защото в гората винаги има някой. Може би само язовец се чуди какво ли е изпращяло или катерица се озадачава, че целият пейзаж е подскочил нагоре, но има *някой*. Или поне, ако е вдън горските дебри, ще го чуят милиони Малки богове.

* Или ако сте привърженици на омнианството – около Полюса.

Нещата просто се случват едно след друго. Не им пука кой научава за тях. Но историята... а, с нея е друго. Трябва да бъде наблюдавана. Иначе не е история, а само... ами неща, които се случват едно след друго.

И разбира се, трябва да бъде контролирана. Иначе може да се превърне в какво ли не. Защото историята, противно на общоприетите теории, *наистина* се състои от царе, дати и битки. Които пък трябва да се случват в подходящия момент. Това е трудно. В една хаотична Вселена твърде много неща могат да се объркат. Много е лесно конят на пълководеца да изгуби подкова тъкмо когато не бива или някой да чуе погрешно заповед, или пък вестносецът с жизненоважно съобщение да бъде издебнат от няколко мъже със сопи и недостиг на налични пари. Освен това има и разни диви случки, паразитни израстъци по дървото на историята, които се мъчат да го изкривят, както на тях им е изгодно.

Затова историята си има своите попечители.

Те живеят... ами живеят, където ги изпратят, но *духовният* им дом е една закътана долина високо в планината Овнерог в света на Диска, където се съхраняват книгите на историята.

Не са от онези, в които миналите събития са набодени като пеперуди, подредени нагъсто върху коркова подложка. Това са книгите, от които произтича историята. Те са повече от двацет хиляди и всяка е висока десет стъпки, с оловни корици, а буквите са толкова малки, че се четат с лупа.

Когато казваме: „Така било писано...“, то е написано *тук*.

В света има доста по-малко метафори, отколкото хората си въобразяват.

Всеки месец игуменът и двама старши монаси влизат в пещерата, където се пазят книгите. Някога само игуменът се занимавал с това, но след неприятния случай с 59-ия игумен, който натрупал един милион долара от дребни залагания, преди другите монаси да го спипат, били включени още двама благонадеждни монаси.

Пък и е опасно сам човек да влиза там. Самата концентрация на Историята, която се излива безшумно навън върху света, може да ти дойде в повече. Времето е наркотик. Прекалиш ли с него – убива те.

493-ият игумен стисна набръчканите си ръце и се обърна към Лу Цзе, един от най-старшите монаси. Чистият въздух и безметежният живот в потайната долина обясняваха факта, че всички монаси доживяваха до старша възраст. А и когато всеки ден работиш с Времето, то се захвабява донякъде.

– Мястото е Омния – рече игуменът, – на клачианския бряг.

– Спомням си – отвърна Лу Цзе. – Имаше там един Осори, нали?

– Някои неща трябва да бъдат... наблюдавани внимателно. Има натиск на различни сили. Свободна воля, предопределение... мощта на символите... повратна точка... знаеш всичко това.

– Не съм бил в Омния от... май станаха повече от седемстотин години – отбеляза Лу Цзе. – Сушава страна. Не ми се вярва там да има и един тон добра почва.

– Тръгвай тогава.

– Ще си взема планините – сподели Лу Цзе. – Климатът ще им се отрази добре.

Взе също метлата и постелката си. Монасите на историята не се увличат по вещите. Откриват, че повечето се износват само след век-два.

Стигна до Омния след четири години. По пътя му се наложи да наблюдава две-три битки и едно убийство, иначе те щяха да останат случайни събития.

Беше Годината на Абстрактната змия, тоест две столетия след Провъзгласяването на пророка Абис.

Значи приближаваше времето на Осмия пророк.

Ето на това можеше да се разчита в Църквата на Великия Бог Ом. Тя се отличаваше с много точни пророци. Човек можеше да си сверява календара по тях, стига да има толкова голям календар.

И както често се случва във времената, когато се очаква пророк, Църквата удвои усилията си да постигне святост. Подобна суетня настава в някой голям концерт, когато се очакват ревизори, но в случая се състоеше предимно от прибиране на заподозрени в недостатъчна святост и в умъртвяването им по стотици изобретателни начини. Това се смята за надежден барометър за

състоянието на нечия набожност в повечето наистина популярни религии. Проявява се тенденция към изявления, че имало повече плъзгане по наклонената плоскост, отколкото в национален шампионат със спортни шейни. Ереста трябвало да бъде изкоренена из основи, дори из крака, ръце, очи и език, и било време да се изтрие дъската с цел ново начало. Общо взето, кръвта се смята за много ефикасно почистващо средство.

Ислучи се тъй, че по това време Великият Бог Ом продума на Брута, Избраника:

– Псст!

Брута спря насред прекопанването и огледа градината на храма.

– Моля?

Беше прекрасен ден през ранната Малка пролет. Молитвените мелници се въртяха весело от ветреца откъм планините. Пчели се размотаваха между бобените цветове, но жужаха устремно, за да създадат впечатление за усилен труд. Високо горе кръжеше самотен орел.

Брута вдигна рамене и пак се зае с пъпешите.

И ето, Великият Бог Ом отново продума на Брута, Избраника:

– Псст!

Брута се поколеба. Някой несъмнено го беше заговорил от въздуха. Може би демон. Наставникът на послушниците, брат Намрод, много се палеше по въпроса за демоните. За нечистите помисли и демоните. Едното водеше

до другото. Брута съзнаваше с известно неудобство, че май отдавна му се полагаше да го сполети някой демон.

Важното беше да се държи твърдо и да повтаря Деветте фундаментални афоризъма.

И още веднъж Великият Бог Ом продума на Брута, Избраника:

– Абе, ти да не си глух?

Мотиката тупна върху спечената пръст. Брута се извъртя. Видя пчелите, орела и в най-далечния край на градината стария брат Лу Цзе, който унесено премяташе с вила купчина тор. Молитвените мелници се въртяха насърчаващо покрай стените.

Той направи знака, с който пророк Ишкибъл беше прогонвал духове.

– Да останеш зад мен, демоне – промърмори.

– Ами че аз съм си зад теб.

Брута пак се обърна съвсем бавно. Градината отново се оказа празна.

Той избяга.

Много разкази започват далеч преди същинското си начало. Историята на Брута също се коренеше в хилядолетията, преди той да се роди.

Има милиарди богове. Гъмжат като зрънцата от хайвера на херинга. Повечето са твърде малки, за да се забелязват, и никога не ги боготвори нищо по-голямо от бактериите, които не си четат молитвите и не искат кой знае какви чудеса.

Това са Малките богове – духовете на местата, където се пресичат две мравешки пътеки, боговете на микроклиматите между корените на тревите. Повечето завинаги си остават такива.

Защото им липсва *вяра*.

Шепа от тях обаче постигат повече. Всякакви случки могат да ги изстрелят нагоре. Овчар търси изгубеното си агънце, намира го в шубрака и отделя минута-две, за да натрупа малка каменна пирамида в знак на смътна благодарност към местните духове, които ще да са те. Или пък започват да свързват странно оформено дърво с изцеляването на някаква болест. Или някой издълбава спирала на самотно стърчащ камък. Защото боговете се нуждаят от вяра, а хората искат да имат богове.

Често всичко свършва дотук. Но понякога продължава. Добавят нови скални отломъци, издигат още камъни, построяват храм на мястото, където е било дървото. Богът набира мощ, вярата на неговите поклонници го праща нагоре като с хиляда тона ракетно гориво. За малцина границата е небето.

Понякога и то не ги спира.

Брат Намрод се бореше с нечистите помисли в уединението на бедно обзаведената си килия, когато чу трескав глас откъм спалното помещение на послушниците.

Онова момче Брута лежеше по очи пред статуята на Ом в проявлението Му на мълния, тресеше се и бълваше откъси от молитва.

„От това момче тръпки ме побиват – помисли си Намрод. – Тъй те гледа, докато говориш, все едно *наистина* те слуша.“

Доближи и побутна проснатия младок с крайчеца на бастуна си.

– Стани, момче! Какво ти е щукнало, та си в спалнята посред бял ден, хъм?

Брута успя да извърти глава, без да се отлепи от пода, и сграбчи жреца за глезените.

– Глас! Глас! Той ми *заговори!* – завайка се.

Намрод издиша силно. Аха! Това беше познатата територия. Гласовете бяха неговата специалност. Чуваше ги непрекъснато.

– Стани, момче – повтори малко по-меко.

Брута се изправи.

Намрод и преди се бе оплаквал, че момъкът е твърде пораснал, за да е подходящ за послушник. С десетина години по-стар. „Дайте ми момче, преди да стане на седем години“, винаги казваше Намрод.

Брута щеше да си умре послушник. Когато са писали правилата, не са си представяли нещо, подобно на него.

Голямото, червендалесто, честно лице се облеци срещу наставника на послушниците.

– Седни си на леглото, Брута – нареди Намрод.

Брута се подчини тутакси. Той не знаеше значението на думата „неподчинение“. Една от твърде многото думи, чието значение не знаеше.

Намрод седна до него.

– И тъй, Брута – подхвана той, – нали знаеш какво сполетява хората, чиито слова са неистинни?

Брута кимна и се изчерви.

– Много добре. Сега ми разкажи за тези гласове.

Брута заусуква края на наметалото си.

– Беше по-скоро един глас, господарю.

– ... един глас. И какво каза гласът? Хъм?

Брута се подвоуми. Като се замисли, установи, че гласът не каза нищо особено. Просто прозвуча. Бездруго трудно беше да се говори с брат Намрод, който имаше навика нервно да присвива очи към устата на хората и да повтаря последните им думи едва ли не в мига, в който са произнесени. Освен това неспирно докосваше разни неща – стени, мебели, хора – сякаш се страхуваше, че Вселената ще изчезне, ако не се е хванал за нея. А и имаше толкова нервни тикове, че трябваше да се редят на опашка. Брат Намрод беше абсолютно нормален за човек, който е оцелял в Цитаделата цели петдесет години.

– Ами... – започна Брута.

Брат Намрод вдигна кльощава ръка. Брута виждаше бледосините вени по нея.

– Сигурно знаеш, че има *два* вида гласове, които чуват одухотворените – предположи наставникът. Едната му вежда заподскача.

– Да, господарю. Брат Мърдък ни обясни – отвърна Брута хрисимо.

– ... обясни. Тъй. Понякога, когато в безкрайната Си мъдрост реши да стори това, Бог проговаря на някой избраник и той става Негов велик пророк. Но ти сигурно не би дръзнал да се смяташ за един от тях. Хъм?

– Не, господарю.

– ... господарю. Но има и *други* гласове – в гласа на брат Намрод се усети леко трептене, – заблуждаващи, съблазнителни и подмамващи, нали така? Гласове, които винаги ни дебнат, когато не сме нащрек.

На Брута му олекна малко. Това беше по-познатата територия.

Всички послушници знаеха за *тези* гласове. Те обикновено говореха за далеч по-недвусмислени неща, например радоститена среднощната манипулация или смътния копнеж за момичета. А това показваше, че са новопосветени и във въпроса за гласовете. Брат Намрод чуваше гласове, които в сравнение с техните бяха цяла оратория. Някои от по-смелите послушници с удоволствие подтикваха брат Намрод да говори по темата за гласовете. И казваха, че дори сам той е цяло образование. Особено когато в ъгълчетата на устата му се появят малки пръски бяла слюнка.

Брута се заслуша.

Брат Намрод беше наставник на послушниците, но не единственият и старшият. Наглеждаше само групата, която включваше